

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

Cyprichova 42, 831 05 Bratislava

02/4342 0973, vudpap@vudpap.sk, www.vudpap.sk

Stanovisko k filmu: Kto je ďalší?

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie konštatuje, že vo filme absentuje tzv. pozitívny jazyk, to znamená empatické formulácie, podporné vety reflektujúce stav osôb, ktoré vo filme vystupujú. Film nenapĺňa základný edukatívny rozmer – edukáciu pozitívnym prístupom.

Rozumieme autorovi filmového diela, že sa snažil poukazovať (obrazovo, či verbálne) na rôzne príčiny vzniku kyberšikany, rooftoppingu a sexuálneho vydierania, resp. zneužívania, ktoré však neboli pre starší školský vek podané konzistentne, ale len v náznakoch. Toto môže u detí, žiakov viesť k neobjektívnemu zovšeobecňovaniu namiesto popísania príčin a následkov. Náznaky kontextu reality, v ktorom je príbeh zasadený, nie sú jednoznačné a komplexné (postoje rodičov, školy, dospelých autorít ako takých, hodnoty, normy).

Filmové dielo tak vyvoláva síce širokú paletu emócií, ale v deji filmu sa nediferencuje hranica normálneho správania od rizikového, čo nevedie mladého človeka k scitlivovaniu na problémové správanie, ale skôr k jeho prijatiu ako normy. Prezentovanie informácií o negatívnych javoch je vo filme škodlivé, keďže zvyšujú normatívne presvedčenie, že všetci „to robia“, „to prežívajú“.

Spochybnenie preventívneho a edukatívneho zámeru filmu:

V publikácii 1000 výpovedí o filme Kto je ďalší? – 1000 dôvodov na riešenie (Drobný, Slavíková, 2019) sa uvádza, že... „naším zámerom bolo vytvoriť divácky atraktívny film, ktorý by zároveň mal aj preventívno-vzdelávacie ciele“.

V medzinárodných dokumentoch sa všeobecne uvádza, že film ako umelecké dielo nemá preventívny charakter, nakoľko nemá dopad na dlhodobú zmenu správania mladých. (Rovnako ako jednorazové aktivity, ktoré predstierajú, že sú preventívne).

Aby mala aktivita (film, umelecké dielo) edukatívny/preventívny charakter, tak by mala spĺňať tieto kritériá:

- aktivita by mala mať jasný dôkaz z vedeckých štúdií, z príkladov tzv. dobrej praxe, že má priaznivý vplyv na správanie
- ak nie je tento vplyv jednoznačne z dôkazov preukázaný, mala by sa aplikovať obmedzene, cielene, s odborným vedením
- aktivita by sa nemala aplikovať, ak existuje akékoľvek podozrenie, že by mohla spôsobiť poškodenie (zvýšenie záujmu o danú negatívnu činnosť, nadobudnutie presvedčenia, že je to akceptované, že to robí každý, je to rozšírené, zatraktívnenie aktivity a prípadne navádzanie, prezentovanie realizácie daného rizikového správania) – tieto negatívne atribúty film napĺňa na 100%.

Ďalej film otvára etický problém vyjadrenia súhlasu/nesúhlasu subjektu intervencie. Ak už deti, žiaci, študenti podstupujú diskutabilné intervencie bez ich súhlasu, je zodpovednosťou a povinnosťou dospelých zabezpečiť, že žiadna takáto intervencia ich minimálne nepoškodí. Hromadné školské návštevy filmu v kinách nedávajú možnosť jednotlivcovi mať informácie a slobodne sa rozhodnúť, či film vzhľadom alebo nie.

V **Pedagogicko – organizačných pokynoch na šk. rok 2019/2020** (ako tomu bolo obdobne aj v predchádzajúcich rokoch) sa v kapitole 1.5.11 Zdravý životný štýl, v bode 2 školám a školským zariadeniam odporúča aktívne zapájať deti a žiakov do aktivít a programov, ktoré podporujú výchovu ku zdraviu a zdravý životný štýl. **Uvedený film je v priamom rozpore s týmto odporúčaním, nakoľko nevyzdvihuje zdravý životný štýl, resp. priamo či sprostredkované vyzdvihuje negatívne, rizikové správanie detí, žiakov.**

V kapitole 1.5.12 Bezpečnosť a prevencia, v bode 13 sa odporúča školám vopred si preveriť ponúkané preventívne aktivity. Nakoľko v posudzovanom filme je v záverečných titulkoch uvedené, že MŠVVaŠ SR bolo partnerom filmu, školy mohli nadobudnúť presvedčenie, že **nie je nutné si túto preventívnu aktivitu a jej vhodnosť overovať v poradenských zariadeniach, resp. u iných subjektov.**

V kapitole 1.5.12 Bezpečnosť a prevencia bod 18 majú školy (riaditeľ školy, koordinátor prevencie a triedny učiteľ) pri realizácii preventívnych činností venovať zvýšenú pozornosť efektívnosti týchto činností. Za efektívnu stratégiu sa nepovažujú jednorazové činnosti, kultúrne podujatia, moralizovanie a zastrasovanie. Uvedený film vo všeobecnosti teda nie je odporúčanou preventívnou činnosťou ako takou (jednorazová intervencia, kultúrne podujatie, prvky zastrasovania a pod.)

Zdroje:

Pedagogicko-organizačné pokyny pre školský rok 2019/2020

Vyjadrenie Európskej spoločnosti pre výskum v prevencii (EUSPR) o neefektívnych a potenciálne škodlivých prístupoch v drogovej prevencii. EUSPR, október, 2019, dostupné online: <http://euspr.org/position-euspr-on-harmful-approaches/>

Bratislava, 14.11.2019